

POTATIS PÅ TAKET?

2017-04-06

Av: Karin Svensson

Det börjar bli vår! Därmed är det också dags att sätta spaden i jorden och börja odla årets grödor. Vad odlar vi egentligen i staden? Vad kan vi odla? Två exempel från andra storstäder visar att staden visst kan vara en matproducent.

Tak är ofta outnyttjade områden i stadsmiljöer som har stor potential för stadsodling. Med sina stora ytor och sitt perfekta solläge är taket optimalt för att få grödorna att gro. Dessutom kan takodling tillföra en hel del fördelar för både byggnaden och människorna som bor i den. Förutom fördelar kring ökad matsäkerhet, ökad syreproduktion, bevarande av biologisk mångfald och sociala mervärden kan takodlingar även verka som isolering och har en svalkande effekt. Städer håller ofta högre temperaturer än det omkringliggande landskapet, höga temperaturer på tak kan medföra att de åldras snabbare.

Takodlingarna kan därmed både reducera kostnaderna för uppvärmning och avkylning och förlänga husens hållbarhet och livslängd. Dessutom dämpar takodlingarna stadens ljudvolym samt ser till att avrinningen minskar då växterna absorberar mycket av regnvattnet. Trots de uppenbara svårigheterna med att transportera stora mängder jord upp till taken samt det faktum att jordens tyngd ställer vissa krav på taken, är de positiva effekterna övervägande.

Det finns otaliga exempel takodling runt om i världen, ibland är de mest oväntade platserna de allra bästa. I täta städer med mycket avgaser gör de kanske som mest nytta? Vilken form av odling man väljer kan anpassas till takets utformning och kvalitet. Man kan exempelvis välja att antingen odla i containrar, i växthus eller i sammanhängande odlingsbäddar varav de senare är något dyrare och svårare.

Brooklyn Grange

I Sverige finns flera aktörer och privatpersoner som odlar allt ifrån grönsaker till bin på städernas tak. Dock finns inte de

stora matproducerande takodlingarna än. I Brooklyn i New York däremot, finner man ett intressant exempel på hur ett tak kan användas på bästa sätt. Den etablerade takodlingen har valt att lösa problematiken med tunga jordlager genom att använda sig av en speciell jordblandning bestående av kompost och lätta porösa stenar.

Målet har varit att skapa en storskalig och ekonomiskt lönsam verksamhet som producerar bär och grönsaker mitt i staden. Hitintills har det lyckats bra, numera producerar takfarmen ett stort antal grönsaker varje år helt utan varken besprutning eller gödningsmedel. Produkterna säljs främst i form av andelskorgar som hämtas upp av den cirka 40 andelsägarna varje vecka. Systemet innebär att kunderna i början på säsongen köper upp sin andel av skörden, något som bland annat underlättar planering av skörden och säkrar avkastningen.

Förutom grönsaker kan korgarna även innehålla hemmagjorda såser, honung och blommor. Överskottet från produktionen säljs till restauranger, grossister samt på lokala marknader. Sedan starten har Brooklyn Grange även köpt in värphöns, bikupor och startat upp en småskalig svampodling.

Urban Farm – Irland

Ett annat exempel, i lite mindre skala, återfinns i centrala Dublin. Tanken med Urban Farm var att skapa en lönsam verksamhet genom att starta en 400 kvadratmeter stor takodling i stadens centrum och samarbeta med lokala restauranger. Istället för att odla horisontellt, använder sig de två initiativtagarna av metoder som möjliggör vertikal odling. Exempelvis odlas potatis i använda vattenbehållare som staplas på varandra för att skapa avrinningssystem och en vattenreservoar som hindrar uttorkning av plantorna.

Takodlingen kombineras med en inomhusodling i samma hus där grönsaker kan odlas aeroponiskt, hydroponiskt och aquaponiskt året runt.

Idag odlas ungefär 180 olika sorters potatis på Urban Farm. Från lokala caféer och restauranger får odlingen varje vecka matavfall som används till kompost. På taket finns även ett antal värphöns som bearbetar komposten och vars ägg säljs till ett närbeläget bageri.

Urban Farm har även startat projektet Mushroom City Project som handlar om att odla svamp i kaffesump som hämtas upp från stadens caféer.

Stadsgrönka i Sverige

Hur kan spillvärme användas för odling på hustak? Läs [Björn Oliviussons inlägg om projektet Växthuset](#)

Ekosystemtjänster och odling i staden! Lyssna på Stadspoddens avsnitt om stadsgrönka.